

Katedra: Religionistiky

Akademický rok: 2013/2014

Posudek vedoucího diplomové práce

Pro: Annu Malenovou

Studijní program: Filosofie

Studijní obor: Religionistika

Název tématu: **Augustin a Židé**

Předložená práce Anny Malenové představuje solidní analýzu Augustinových spisů s ohledem na jeho „vztah“ k tehdejšími židovským obcím. Autorka postupně ukazuje, že Augustina formovalo nejprve klasické vzdělání na jedné straně a později křesťanské učení na straně druhé. Rovněž se ukazuje, že Augustinova „znalost“ židovství se omezuje výhradně na Bibli a neodráží Augustinův pohled na tehdejší židovskou menšinu v severní Africe nebo Římě. Vlivy, které by podporovaly domněnku o možných Augustinových kontaktech s tehdejšími židy, se jeví spíše jako sporné, jak je zřetelně v práci ukázáno na několika příkladech.

Augustinovo označení židovství jako *religio* před rokem 416, v porovnání s římskými tradicemi označenými jako *superstitio*, se jeví spíše jako logický krok, než jako ojedinělé vyjádření Augustinových sympatií k judaismu, navíc toto označení nevybočuje ani v rámci oficiální církevní právní terminologie. Avšak mnohem zajímavější je, že Augustin nikdy neoznačuje židovství za *superstitio*, což bylo po roce 416 nejrozšířenější označení. Navíc ve stejném období Augustin píše svůj spis *Adversus Iudaeos* (427-8), kde se věnuje pouze židům. Augustinův postoj a jeho výklad role židů pro křesťanství můžeme lépe pochopit zejména v porovnání s postojem Jana Zlatoústého. Dodejme, že se právě jeho postoj významně promítl do středověkých nařízení *Sicut Iudaeis* povolující (tolerující) židovství. Uvedené výnosy sloužily na „ochranu“ židů. Termín „ochrana“ v kontextu středověku může vyznívat jako eufemismus, pravdou však je, že to byl původní záměr autorů. Paradoxem však je, že se na jedné straně Bernard z Clairvaux stal jejich zastáncem a na druhé je považován mnohými badateli za duchovního otce křížových výprav. Přestože autorka správně

poukazuje na Bernardův smířlivý postoj inspirovaný Augustinem, druhý mnohem kontroverznější postoj už zmíněn není. Do jaké míry byl jeho smířlivý postoj spíše „uvědomění“ si důsledků svých vlastních postojů je dodnes velkou otázkou v odborných diskuzích.

K celé práci má ještě dvě připomínky. První, budu formulovat v tezích:

1) Autorka na stranách 18-19 tvrdí: „Augustin svůj pohled začal měnit během pobytu v Miláně pod dojmem křesťanských platoniků.“ 2) „Představitel platoniků Plotinos vyložil Jedno, „na kterém všechno závisí a k němuž všechno hledíc existuje i žije a duchovně nablíží, neboť bůh je původcem života, ducha i bytí...etc.“ 3) „Augustin od této doby, „co počal něco chápati z moudrosti“, si už Boha nepředstavoval v lidské podobě...Pod vlivem Ambrože, jak poslouchal každou neděli jeho kázání, dospěl k názoru, že Bůh „nemá větších ani menších údů...atd.“.“ Doplňme, Plotinos nebyl křesťanský platonik a dle výzkumu Lloyda P. Gersona se jeho učení významně liší od křesťanských platoniků. Proč autorka zmiňuje Plotína a ne některého z křesťanských platoniků?

Druhá výtku se týká užití slova *augustiniánský* na místo správného *Augustinových* nebo *augustinovských*. Na příklad věta (s. 89): „...badatelé se shodují na těchto augustiniánských motivech o Židech“, dokazuje, že si autorka myslí, že adjektivum *augustiniánský* pochází od Augustina. Jaký je významový rozdíl mezi těmito adjektivy a které adjektivum mělo patřit do uvedené věty?

Diplomovou práci Anny Malenové považuji za nadprůměrnou práci, ve které autorka jednoznačně dokazuje, že ovládá způsob psaní odborného textu. Na práci je dobře patrné, že byla sepsána na základě soustředěného studia pramenů a solidní analýzy sekundární literatury. Práce splňuje nároky i po stránce jazykové. Stylistické a gramatické chyby jsou málo četné. Předloženou diplomovou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit jako jako *výbornou*.

V Praze 15. 8. 2014

Mgr. Štěpán Lisý, M. A., Th. D.